

Rinze Ijbema - 1 Petrus 5, 5.

1. **[1]** Christelijk leiderschap – ook al is leiderschap niet de vlag die de hele lading van het werk van een pastoraal bezoeker of diaken of ouderling dekt, het lijkt me een goed idee om vandaag eens te luisteren naar wat we in de Bijbel vinden over christelijk leiderschap. Want wat je vandaag ook gaat doen in de kerk, je krijgt van de Heer, van de goede Herder, verantwoordelijkheid voor een deel van het werk in de gemeente en voor een deel van die gemeente zelf. Hoe ga je vorm geven aan die verantwoordelijkheid? Wat mag God van je verwachten? Wat mag de gemeente van je verwachten? Wat mag je van jezelf verwachten? Genoeg raakvlakken om te verwachten dat we vanuit de Bijbel wat voorzetten krijgen als we nadenken over christelijk leiderschap.

Alleen ben je dan bij Petrus aan het verkeerde adres. **[2]** Bij het voorbereiden van deze preek begon ik met naar deze kerkdienst te kijken: bevestiging ambtsdragers en pastoraal bezoekers. Goed, dan is het een zinnig idee om de invalshoek ‘christelijk leiderschap’ te nemen. Vervolgens kijk je in de Bijbel wat je daar tegenkomt en kijk, Petrus schrijft er over aan het eind van zijn eerste brief. Tenminste, dat dacht ik, want het gaat over gezag enzo. Maar toen ik de woorden van Petrus op me liet inwerken bleef er niet zo veel van over. Petrus vermijdt het over ‘leiden’ te spreken. **[3]** Een preek vanuit Petrus over christelijk leiderschap wordt een verrassend kort preekje: christelijk leiderschap bestaat eigenlijk niet. U kunt weer naar huis...

Nu kunnen we verder in de Bijbel rondkijken naar vormen van leiderschap. Want het bestaat wel, leiderschap in de gemeente, in Gods volk, en de Bijbel spreekt er ook vaak genoeg over. Even wat voorbeelden die je vast wel herkent: vroeger had je in het volk Israël profeten en priesters en koningen, en dat waren de leiders in het geloof, in het leven, in de politiek. Echte leiders. En ook in het Nieuwe Testament kom je bij voorbeeld dit citaat tegen: ‘Oudsten die goed leiding geven moeten dubbel worden beloond, vooral degenen die zich veel moeite geven voor de prediking en het onderricht.’ Opnieuw: echte leiding. Geen wonder, dat die leiding en dat leiden straks ook in het bevestigingsformulier terugkomt.

Hè, maar waaróm is Petrus er dan zo terughoudend over? **[4]** Eigenlijk krijg je dan een veel interessantere vraag waarmee je vandaag zijn brief leest. Het gaat over oudsten, het gaat over gezag, maar het werkwoord leiden of leiding geven gebruikt hij niet. Waarom niet? Wat wil de Heer daarmee zeggen tegen de gemeente? Laten we vanmorgen zoeken naar een antwoord op die vraag.

Ik ga er dan wel van uit dat we wat met Petrus' benadering kunnen. Natuurlijk is het zo dat we van een afstandje terugkijken en dat is lastig. Sommige mensen zeggen dan: je kunt sowieso niet teveel verwachten, omdat ze in die tijd nog nauwelijks structuur hadden in de kerk. Maar dat lijkt mij een denkfout. Ik ga ervan uit dat ze wel degelijk een concrete structuur hadden, maar dat die niet automatisch één op één met onze structuur overeenkomt. Maar daar kunnen we rekening houden, door eerst eens onbevooroordeeld te luisteren.

‘En u, jongeren, moet van uw kant het gezag van de oudsten erkennen.’ Maar dan staat het er toch gewoon: ‘gezag’? Ja, maar het staat wel in een context, een verhaal, dat een bijzondere kleur geeft aan dat gezag-in-de-kerk. **[5]** Ik wil die context even op een rijtje zetten, omdat je dan hoe langer hoe meer doorkrijgt dat dat gezag en die leiding van de oudsten iets anders is dan wat je er gewoonlijk onder verstaat: dat je altijd en overal bazen hebt en personeel, heren tegenover het gewone volk – altijd en overal, maar niet in de kerk. Want in de kerk staan mensen niet boven elkaar maar naast elkaar. **[6]**

2. Het begint er al mee dat Petrus zegt: ‘Ik doe een beroep op de oudsten onder u.’ Dat zegt Petrus. Petrus is door de Heer aangesteld als een apostel. Petrus is een ooggetuige van de Heer, die letterlijk van Hem de bevoegdheid heeft gekregen om het onderwijs dat Hij heeft gegeven uit te bouwen. De Geest van Christus zelf zal ervoor zorgen dat Petrus en de anderen de juiste woorden zullen vinden en de goede keuzes zullen maken. Zo zal Petrus de soliede rots worden, waarop de Heer zijn kerk gaat bouwen. Alle reden voor Petrus om te zeggen: ‘Nu is het afgelopen met het gedoe, ik wil dat jullie dit en dat.’ Maar nee. Hij zegt: ‘Ik doe een beroep op u.’ **[7]** Petrus onderstreept deze bescheiden houding als hij zichzelf presenteert als mede-oudste. Petrus weet heel goed dat hij een apostel is en de gemeente weet het ook. Dit was hoe hij zijn brief begon: ‘Van Petrus, apostel van Jezus Christus.’ Maar in de gemeenten in Turkije gaat Petrus niet op zijn strepen staan. Dat heeft hij afgeleerd. In de kerk heb je geen bazen en baasjes. Hij gaat tussen de anderen instaan: mede-oudste. **[8]**

Maar, kun je dan zeggen: daarna zegt Petrus tegen die oudsten: ‘Hoed Gods kudde waarvoor u de verantwoordelijkheid hebt, houd goed toezicht.’ Opnieuw: dat gaat toch vierkant over gezag en leiderschap? Want je hebt een kudde en hoeders, je hebt schapen en herders en die twee zijn niet één. Verschil moet er zijn. Herder en kudde. Oké. Vertel mij dan eens waar in de Bijbel de leiders in de kerk herders van Gods kudde worden genoemd? Het is stil... Ja, klopt, Paulus zegt een keer over de structuur van de kerk: ‘God is het die apostelen heeft aangesteld, en profeten,

evangelieverkondigers, herders en leraren...' Herders, hebbes. Maar nu mis je net het punt: het gaat daar over herderlijke leraren en het gaat in de Bijbel een paar keer over herderlijk werk ('hoeden'), maar er is maar één herder: Jezus is de hoogste Herder. **[9]** Het is zijn kudde.

Petrus, Paulus en de anderen hadden het zichzelf en ons gemakkelijk kunnen maken door te zeggen dat de oudsten herders zijn en koningen en profeten en priesters. Maar ze doen het niet. Ze noemen, in de lijn van David, alleen de Heer hun herder. En daarbij, als ze het over de kudde hebben, moet je opletten hoe Petrus ze in deze brief aanspreekt: 'Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht.' Hoor je? Waar zitten in de gemeente de profeten, de priesters en de koningen? Niet daar voorin, of daar voorin, maar daar en daar en overal. En maar één heet dé Koning, de Herder, de Leider: Christus.

3. En kijk, hoe omschrijft Petrus het werk van de oudsten in de gemeente dan wel? 'Stel u niet heerszuchtig op tegenover de kudde die aan u is toevertrouwd, maar geef het goede voorbeeld.' **[10]** Het goede voorbeeld geven, dat kunnen we wel invullen vanuit wat we over die kerken van toen weten. Oudsten waren mensen die in het gewone leven het talent hadden om de verantwoordelijkheid en zorg voor de mensen om hen heen op zich te nemen. Bij voorbeeld iemand die in de maatschappij een ruim huis had geërfd, voor zijn uitgebreide familie zorgde en voor zijn personeel: als die christen werd, dan zei de apostel die hem had bekeerd tegen de gemeente: deze man krijgt ook een taak in de gemeente, akkoord? Vrouwen net zo: de Bijbel spreekt van weduwen die hun tijd en andere talenten gebruikten om mensen om hen heen te helpen: zij krijgen die functie dan ook in de gemeente. Je hebt talenten gekregen, van overzicht, besluitvaardigheid, mensenkennis, noem maar op – en dan word je een gelovige. Het voorbeeld dat je dan geeft is dat je de gaven die je hebt gebruikt voor het Koninkrijk van Christus.

Als je van christelijk leiderschap wilt spreken is het dit: **[11]** leiding geven is gewoon een vorm van je gaven gebruiken om Christus te dienen. Leiding geven door voorbeeldig te dienen met de gaven die je hebt. Dus dat mag de Heer van je vragen, dat mag een gemeente van je verwachten, dat is hoe je er zelf in mag staan: in je dienen een voorbeeld zijn. Is dat veeleisend? Ja, want het kost inzet een aandacht en energie. Te veeleisend? Niet als je er op let dat je dient met wat je gekregen heb – het hoeft dus niet met wat je niet gekregen hebt. Ook dan kun je een voorbeeld zijn: als je laat zien dat je je beperkingen kent en als je je fouten erkent.

En dit is hoe je als gemeente daarop reageert: de leiding die Christus zelf aan zijn kudde geeft door te zorgen voor mensen met talenten om als een voorbeeld dienstbaar te zijn, dát gezag erkennen – en dan zelf met je eigen gaven aan het dienen. Gezag – zo staat het er. **[12]** Voor veel mensen vandaag is het een jeukwoord: gezag, dat irriteert direct. Voor een deel snap ik dat niet: soms denk ik dat er nog nooit een tijd is geweest waarin mensen zo graag achter een goeroe aanlopen als vandaag. Hoe kan dat, dat je allergisch bent voor gezag, en toch als makke lammeren achter de eerste de beste die zich als leider voordoet aanloopt? Dan denk ik: accepteer dan het leiderschap van Christus en ga achter Hem aan – en erken dan de structuur van zijn gemeente zoals Hij het die gemeente toedeelt. En om je te helpen: gezag in de Bijbel is als een paraplu tegen de regen. Als het buiten plent, dan ga je ergens schuilen. Als je als christen lijdt, dan is het ergens veilig. Als je als christen de weg zoekt, dan zijn er ervaren spoorzoekers. Gezag is bescherming bieden. **[13]** Gezag is een paraplu.

En dan zelf met je eigen gaven aan het dienen. Dat is kerk-zijn, vroeger en nu. **[14]** Die jongeren die Petrus aanspreekt, hoe zit het daarmee? Je zou kunnen denken: je hebt oudsten en je hebt jongeren. De oudsten zijn de kerkraad, dus zijn de jongeren de gemeente. Of: De oudsten zijn de ouderlingen, de jongeren de diakenen. Ik noem maar wat. Maar dan kijk je vanuit nu naar toen en je legt het plaatje van nu op aan hoe het toen was. Dat is niet de bedoeling. Blijft het dan een beetje vaag? Dat hoeft niet. In die cultuur van toen waren er verenigingen van jongeren, die zich samen organiseerden om te oefenen: in politieke discussies, in sport, eventueel in vechten. Georganiseerde clubs van twintigers. Van een afstandje: net studenten, net ATV of de GSV. Dat waren ‘de jongeren.’

Denk even mee: er ontstaat ergens in Turkije een kerk. De apostel of evangelist die daar het goede nieuws van de levende Heer bracht, verzamelde een groepje mensen om zich heen. Samen geven ze aan mensen aan wie God bepaalde gaven heeft gegeven verantwoordelijkheid: voor de leer, voor het leven, voor de zorg, noem maar op. Binnen de gemeente zijn ook jonge mensen. Zij zijn er al aan gewend hun eigen organisatie te hebben, met een eigen structuur. Wat vindt de apostel daarvan, wat zegt Petrus? Zegt hij: ‘Kappen daarmee, er is er maar één de baas en dat ben ik?’ Nee. Hij vraagt ze wel: ga niet concurreren binnen de gemeente. Maar gebruik het netwerk van je jongerenvereniging gerust in de dienst van je medegelovigen. En natuurlijk gaat het niet letterlijk over de GSV of de navigators. Het kan ook gaan over hoe je je bij voorbeeld als familieleden gedraagt in de kerk – dat je geen eigen bolwerk vormt die de gemeente stuurt. Of over hoe je hoe je op Facebook schrijft over de kerk – dat je als je een probleem met iemand hebt, je eerst naar diegene zelf toestapt. Het gaat over hoe niet alleen losse personen maar ook natuurlijk bestaande clubs en groepen in de kerk door Petrus gevraagd worden zich in dienst van elkaar en van de gemeente te

stellen en van Christus' koninkrijk. En daar is dan ook alle ruimte voor, voor Christus dienen, in de gemeente en daarbuiten.

Petrus' oproep aan die jongeren is onderdeel van zijn oproep aan de hele gemeente: 'In de omgang met elkaar moet ieder van u altijd de minste willen zijn, want God keer zich tegen de hoogmoedigen, maar aan nederigen schenkt hij zijn genade.' De minste willen zijn: dat is elkaar dienen. **[15]** Dat is het slavenschort omknopen, door de knieën gaan en voeten wassen. Zoals de Heer zelf het voorbeeld gegeven had: dat wist Petrus zich maar al te goed te herinneren. De apostelen voelden zich te groot om elkaars voeten af te wassen. Toen deed God het zelf. 'Nee,' riep Petrus. 'Ja,' zei Jezus. Ik ga jou net zo lang dienen totdat je het door hebt. Wat door hebt? Dat je alleen kunt leiden door voorbeeldig te dienen. Petrus heeft het begrepen en niet alleen begrepen maar het ook als kern van zijn leven aanvaard: alles wat de Heer mij geeft, aan talenten, aan wijsheid, aan organisatietalent, aan liefde, ik ga ermee dienen. En dat mag jij, ouderling, diaken, pastoraal bezoeker, student, weduwe, evangelist, herder en leraar - dat mag jij Petrus nadoen. 'Laat ieder van u de gave die hij van God gekregen heeft, gebruiken om de anderen daarmee te helpen.'

Amen.